

Türkiye’de Covid-19 sürecinde turizmle ilgili yayınlanan genelgelerin analizi

Analysis of the published circulars related to tourism during Covid-19 in Turkey

Şirvan Şen Demir¹

Gönderilme tarihi/Received date: 09 / 10 / 2020

Kabul tarihi/Accepted date: 05 / 11 / 2020

Öz

Covid-19 pandemisinin tüm dünyada yayılması ile birlikte ülkeler uluslararası seyahatlere sınırlama getirmiştir. Turizm sektörü belirsizlik içerisinde kalmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı da bu belirsizlikleri ortadan kaldırmak ve sektöre yön vermek amacıyla genelgeler yayınlanmıştır. Bu çalışmanın amacı da pandeminin başından bugüne kadar Bakanlığın yayınlamış olduğu genelgelerle sektör genelinde ne tür önlemler alınmaya çalışıldığının içerik analizi ile incelenmesidir. Genelgeler içerik itibari ile üç tabloda sınıflandırılmıştır. Bunlar Konaklama tesisleri rezervasyon iptallerine ilişkin genelgeler, Kontrollü Normalleşme Süreci Genelgeleri, Konaklama Tesislerinde Kontrollü Normalleşme Süreci Genelgesi Değişiklikleridir. Sonuçta pandeminin başından itibaren Bakanlığın almış olduğu kararların genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Covid-19, pandemi, genelge, turizm

Abstract

With the spread of the Covid-19 epidemic all over the world, countries have restricted international travel. Tourism sector remained in uncertainty. The Ministry of Culture and Tourism also issued circulars in order to eliminate these uncertainties and direct the sector. The aim of this study is to examine what kind of measures are being taken throughout the sector with the circulars issued by the Ministry from the beginning of the epidemic until today, through content analysis. Circulars are classified in three tables in terms of content. These are circulars regarding cancellation of accommodation facilities, Controlled Normalization Process Circulars, Controlled Normalization Process Circular Amendments in Accommodation Facilities. As a result, a general evaluation of the decisions taken by the Ministry since the beginning of the pandemic has been made.

Keywords: Covid-19, pandemic, circular, tourism

1. Giriş

İlk kez Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve Covid-19 adı verilen hastalığa yol açan koronavirüs salgını buradan tüm dünyaya yayılmıştır. Yakın temas kuran insandan insana hızlı bir şekilde bulaşmakta ve insan için hayati risk taşıması nedeniyle insanlar için önemli bir tehdit olarak ortaya çıkarmaktadır (Hoque vd, 2020). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 2020 yılı Şubat ayında küresel salgın anlamına gelen "pandemi" ilan edilmiş, birçok ülkenin sınırlarını kapatmasına ve sosyal izolasyonu sağlamak amacıyla milyonlarca insanın evlerine kapanmasına neden olmuştur.

Birçok sektör gibi turizm sektörü de Covid-19 pandemisinden derin bir şekilde etkilenmiştir (Rani, 2020). Turizm sektöründe önde gelen birçok ülke gibi Türkiye turizmi de salgından önemli yaralar almaktadır. Zaten işsizlik oranının çok yüksek olduğu ve ekonominin oldukça kötü olduğu bir dönemde hem istihdamı sağlaması hem de ülkenin ihtiyacı olan döviz rezervini artırması bakımından kurtarıcı olarak görülen turizm sektörünün, pandemiden kaynaklanan olumsuzluklarını

¹ Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Isparta, sirvansendemir@gmail.com

bertaraf edecek önlemlere acil ihtiyaç bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB) da bu süreçte Türkiye turizminin en az hasarla bu sezonu atlatabilmesi için ne gibi önlemler alabiliriz arayışına girmiştir. Sektörün devamlılığı için virüsün bulaşıcılığını ve insanların temasını en aza indirecek uygulamalar, önlemleri bulma gayreti içerisinde sektör paydaşları ile yoğun bir şekilde çalışmaktadır (Demir, Günaydın ve Demir 2020). Bu amaçla pandeminin başından itibaren sektöre yön verecek genelgeler yayınlamıştır. Kurumlarca yayınlanan genelgeler Türk Dil Kurumu (TDK) tanımında da belirtildiği gibi “yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler” dir. Bakanlıklar zaman içinde değişen koşullara uygun olarak genelgeler yayınlar. Bu genelgelerle, sektöre ve kurumlara yol göstererek gerekli görülen önlemlerin zamanında alınması sağlanmış olmaktadır. Bu çalışmanın amacı da pandeminin başından bugüne kadar Kültür ve Turizm Bakanlığının yayınlamış olduğu genellerle sektör genelinde ne tür önlemler alınmaya çalışıldığının içerik analizi ile incelenmesidir.

2. Literatür

Pandemi tüm sektörleri etkilediği gibi turizm sektörünü de olumsuz yönde etkilemiştir. Pandeminin başlaması ile birlikte tüm dünyada seyahatler durmuş, iptaller ardı ardına gelmiştir. Akademik dünyada hızla bu konuda yayınlar üretmeye başlamıştır. Turizm alanında çalışan akademisyenlerde pandeminin turizm sektörüne etkilerini farklı yönleriyle ele alan çalışmalar yapmışlardır.

Gössling, Scott, ve Hall, (2020) yapmış oldukları çalışmada Covid-19'un etkilerini önceki salgın/ pandemi ve diğer küresel kriz türleriyle karşılaştırmış ve pandeminin toplumu, ekonomiyi ve turizmi nasıl değiştirebileceğini araştırmışlardır. Bir başka çalışmada Covid-19 salgınının gözle görülür şekilde olumsuz sosyal ve ekonomik etkileri ve sonuçları incelenmiştir (Qiu, Park, Li ve Song (2020).

Turizmin Covid-19'la birlikte sıfırlandığı bunun turizmin yeniden düzenlenmesi için fırsat olduğu ve turizmin dönüşümüne yönelik evrimsel yollar aramaya yönelik pek çok çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda pandeminin birçok anlamda yıkıcı etkileri olsa da turizmi sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak yeniden geliştirmek için tekrarlanamaz bir fırsat olarak görülmüştür. Gerçekten de kriz, sürdürülebilir turizmin tüm savunucularının birkaç ay önce hayal bile edemeyecekleri olağanüstü bir fırsat penceresi yaratmıştır. Turizmi daha çevresel olarak sürdürülebilir, daha az sömürücü ve açgözlü, ev sahibi topluluklara ve onların kültürlerine ve geleneklerine daha saygılı ve daha duyarlı hale getirmek için bir fırsat olduğunu savunulan çalışmalar yapılmıştır (Brouder, 2020; Higgins-Desbiolles, 2020; Nepal, 2020; Niewiadomsk, 2020).

Araştırmacılar Covid-19'un kendi ülkelerinin turizmine olan etkisi ile ilgili çalışmalar yapmışlardır (Hoque, Shikha, Hasanat, Arif ve Hamid, 2020; Mariolis, Rodousakis, ve Soklis, 2020; Sah, Sigdel, Ozaki, Kotera, Bhandari, Regmi ve Dhama, 2020). Pandemi farklı ülkelerde özellikle turizmden önemli gelirler elde eden gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde oldukça derin yaralar açtığı görülmektedir. Salgını Türkiye turizmine etkileri de farklı açılardan ele alan çalışmalar olduğu görülmektedir (Acar, 2020; Aydın ve Doğan, 2020; Soylu, 2020; Üstün ve Özçiftçi, 2020).

Konaklama işletmeleri Covid-19 krizinden en fazla etkilenen işletmelerdir. Krizi nasıl atlatabilecekleri, nasıl ayakta kalabilecekleri, müşterilerin geri gelmesini neyin sağlayacağını bulmak bu nedenle çok önemlidir. Yoğun araştırma çabaları gerektiren bu konularda araştırmacılar birçok

çalışma yaparak sektöre rehberlik etmeye çalışmaktadır (Gössling, Scott ve Hall 2020; Gursoy, ve Chi, 2020).

Tüketicilerin seyahat ve turizme katılma hakları, pandemiden önce düşünemeyecek kadar hükümetler tarafından yasa ve düzenlemelerle kısıtlanmıştır. İleriye dönük yanıtlanması gereken büyük sorular, bu hakların Covid-19 sonrası ne ölçüde geri verileceğidir. Pandemi sonrası hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı hem turizm işletmeleri hem de tüketiciler açısından yeni sürece uyumun nasıl olacağı konuları araştırmacıların cevabını bulmaya çalıştıkları konular arasındadır (Baum ve Hai, 2020). Ayrıca turistlerin yaşam tarzı tercihlerini, seyahat davranışlarını, turizm tercihlerini kısa ve uzun vadede nasıl değiştirebileceğini incelemeyi amaçlamayan çalışmalarda yapılmaktadır (Matiza, 2020; Wen, Kozak, Yang ve Liu, 2020;).

3. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. Belgeleri analiz etme yöntemi olarak da bilinen içerik analizi, araştırmacının verilerin anlaşılmasını sağlayabilmesi için teorik konuların ayrıntılandırılmasına olanak tanır (Elo ve Kyngas, 2008). İçerik analizi, metinden geçerli çıkarımlar yapmak için bir dizi prosedür (usul, işlem) kullanan bir araştırma yöntemidir. Bu çıkarımsal sürecin kuralları, araştırmacının teorik ve asli ilgi alanlarına göre değişir. İçerik analizinde ana fikir, metindeki birçok kelimenin çok daha az içerik kategorisinde sınıflandırılmasıdır (Weber, 1990). İçerik analizi; izlenimci, sezgisel, yorumlayıcı analizlerden sistematik, katı metin analizlerine kadar uzanan bir analitik yaklaşımlar ailesini tanımlar (Rosengren, 1981). İçerik analizinin amacı, incelenen fenomen hakkında bilgi ve anlayış sağlamaktır.

Covid-19 pandemisinin başlangıcından itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ne gibi tedbirlerin alındığını, süreç içerisindeki değişimi anlayabilmek, alınan önlemlerdeki gereksinimlerdeki değişikliği ancak genelgelerin daha ayrıntılı analiz edilmesi ile ortaya çıkarılabileceğinin anlaşılması olmasından dolayı içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Genelgeler KTB’lığının kendi sitesinden elde edilmiştir ve tek tek, ayrıntılı bir şekilde incelenerek içeriklerine uygun olarak üç tablo oluşturulmuş ve tablolar yorumlanmıştır.

4. Bulgular

Çalışma Covid 19 pandemisinin ilk başladığı günden itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığının (KTB) ülkedeki turizm sektörüne yön vermek ve yol göstermek amacıyla çıkardığı genelgelerin içerik analizi ile derinlemesine incelenmesini kapsamaktadır. KTB’da pandeminin ülkemizde görülmeye başladığı dönemden itibaren koşullardaki değişikliklere uygun olarak Covid-19 genelgeleri yayınlamıştır. Ancak bu genelgeler Genelge 3’ten başlamaktadır. Bakanlığın kendi sitesinde ya da farklı diğer kaynaklarda da Genelge 1 ve 2 ile ilgili bilgiye rastlanmamıştır. Bu genelgeler içerik olarak üç farklı tablo altında incelenmiştir.

Tablo 1. Konaklama tesisleri rezervasyon iptallerine ilişkin genelgeler

Genelgeler	Genelge tarihi	Karar
Genelge 3	15.03.2020	Konaklama tesislerinin 1 Mayıs 2020’den önceki müşteri rezervasyonlarının iptallerinde cezai işlem uygulanmaması
Genelge 5	16.04.2020	Genelge 3’te alınan 1 Mayıs kararının 1 Haziran 2020 olarak güncellenmesi
Genelge 7	19.05.2020	Genelge 5’te güncellenen 1 Haziran kararının 31 Aralık 2020 olarak güncellenmesi

11 Mart 2020 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı ile birlikte yaptığı basın toplantısında halen sezonu açmamış olan konaklama tesislerinin sezon açılışını Nisan ayı sonuna ertelemeleri önerisinde bulunulmuştur. Anacak salgının ilerlemesi ile birlikte sezonda açılması gereken tesisler açılmamıştır. Sektörün ihtiyacı doğrultusunda KTB 15.03.2020 tarihinde Covid-19 ile ilgili Genelge yayınlamıştır;

Bu genelgenin yayımı tarihinden önce teyit edilen ve girişi 1 Mayıs 2020 tarihinden önce olan rezervasyonların veya aynı tarihten önce gerçekleştirilecek konaklama içermeyen diğer etkinliklerin konaklama tesisinin faaliyetine ara vermesi veya sezon açılışını gerçekleştirilmemesi nedeniyle konaklama tesisi tarafından iptal edilmesi durumunda, konaklama tesisleri hakkında 2634 sayılı Kanununun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentleri kapsamında işlem uygulanmayacaktır.

kararını almıştır. Bu kararda belirtilen 2634 sayılı kanunun 33. Maddesinin d fıkrasında “Müşteriye taahhüt edilen hizmetin verilmemesi veya eksik verilmesi halinde sekiz bin beş yüz Türk lirası idari para cezası uygulanır; aynı maddenin e fıkrasında ise Konaklama tesislerinde, işletme tarafından taahhüt edilmesine rağmen müşterinin konaklatılmaması veya bu hizmetin yakın çevrede aynı konum, tür ve sınıfta bir işletmede verilmesinin sağlanmaması hallerinde hizmetin sağlanmadığı her bir oda için sekiz bin beş yüz Türk lirası idari para cezası uygulanır hükümleri yer almaktadır. Bu hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmesi konaklama işletmelerini bir nebze rahatlatmıştır. Tablo1’de de belirtildiği gibi alınan bu kararın tarihi önce 1 Haziran 2020 iken, tüm dünyada pandeminin artarak devam etmesi üzerine 31 Aralık 2020’ye kadar uzatılmıştır.

Tablo 2. Kontrollü normalleşme süreci genelgesi

Genelge	Genelge tarihi	Konu	Karar
Genelge 6	12.05.2020	Konaklama tesislerinde kontrollü normalleşme süreci	Konaklama tesislerinde alınacak önlemler ve sürekliliğinin sağlanması
Genelge 8	20.05.2020	Yeme-içme tesislerinde kontrollü normalleşme süreci	Müstakil yeme-içme tesislerinde alınacak önlemler ve sürekliliğinin sağlanması
Genelge 10	05.06.2020	Deniz turizmi tesis ve araçları ile turizm amaçlı sportif faaliyetlerde kontrollü normalleşme süreci	Deniz turizmi tesisleri ve araçları ile turizm amaçlı sportif faaliyetlerde alınacak önlemler ve sürekliliğinin sağlanması
Genelge 11	09.06.2020	Turist rehberliği hizmetinde Covid-19 pandemi sürecinde uyulması gereken kurallara ilişkin genelge	Turist rehberliği hizmetinde alınacak önlemler ve sürekliliğinin sağlanması
Genelge 12	23.06.2020	Kültür ve sanat tesislerinde kontrollü normalleşme süreci genelgesi	Kültür ve sanat tesislerinde alınacak önlemler ve sürekliliğinin sağlanması

Pandemi sürecinde 12.05.2020 tarihinde yayınlanan 6. Genelge ile KTB Covid-19 salgınının yayılmasının önlenmesine yönelik tedbirler kapsamında, kontrollü normalleşme süreci aşamasına geçildiğini belirtmiştir. Bu genelgede turizm faaliyetlerinin güvenli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla konaklama tesislerinde alınması ve sürdürülmesi gereken önlemler yer almaktadır. Bu kapsamda genel ilkeler ve bildirim, misafir kabulü, genel kullanım alanları, personel ile genel temizlik ve bakım başlıkları altında alınması gereken önlemler ve sürekliliğinin sağlanmasının gerekliliği belirtilmiştir. Tablo 2’de de görüldüğü gibi konaklama tesislerindeki

normalleşme sürecini, müstakil yeme içme tesisleri, deniz turizmi tesisleri ve araçları, turist rehberliği hizmeti ile kültür ve sanat tesislerinin kontrollü normalleşme süreci genelgesi izlemiştir.

Müstakil yeme içme tesislerinde genel ilkeler ve bildirim, misafir kabulü, yemek salonu ve genel kullanım alanları, personel, genel temizlik ve bakım, mutfak ve servis alanları, işletme araçları başlıkları altında alınması gereken önlemler yer almaktadır.

Deniz turizmi tesis ve araçları ile turizm amaçlı sportif faaliyetlerde kontrollü normalleşme süreci genelgesinde genel ilkeler ve bildirim, yeme içme hizmeti, deniz turizmi tesisleri, deniz turizmi araçları, turizm amaçlı sportif faaliyetler ve diğer konular başlıkları altında alınması gereken önlemler belirtilmiştir.

Turist rehberliği hizmetinde Covid-19 Pandemi sürecinde uyulması gereken kurallara ilişkin genelge, turist rehberlerinin tur boyunca almaları gereken önlemler ve davranışları içermektedir. Kültür ve sanat tesislerinde kontrollü normalleşme süreci genelgesinde Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun (Covid-19) salgın yönetimi ve çalışma rehberi esas alınarak tesisin bünyesinde bulunan tüm bölümlere ilişkin bir “eylem planı” hazırlanması ve planı uygulamak ve uygulamaları denetlemekten sorumlu personellerin belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bunun dışında giriş, fuaye ve salonlar, sanatçı ve personel, temizlik ve bakım, işletme/personel araçları başlıkları altında uyulması gereken kurallar ve alınması gereken önlemler belirtilmiştir.

Tablo 3. Konaklama tesislerinde kontrollü normalleşme süreci genelgesi değişiklikleri

Genelge	Tarih	Değişiklikler
Genelge 9	02.06.2020	1. Mini kulüpler hizmete açılabilmesi ve uyulacak kurallar 2. Hamam, sauna, masaj üniteleri gibi SPA ünitelerinin açılabilmesi ve uyulacak kurallar
Genelge 14	01.07.2020	1. Genel temizlik ve bakım başlığı altına izolasyon odaları başlığı altında yapılması gerekenler ilave edilmiştir. 2. Güvenli turizm sertifikası alma zorunluluğu
Genelge 15	02.08.2020	Covid-19 testi ve numune alma işlemleri zorunluluğu
Genelge 16	12.08.2020	1. İzolasyon odaları başlıklı bölümde değişiklik 2. Güvenli Turizm sertifikası bölümünde değişiklik
Genelge 17	08.10.2020	Güvenli Turizm Sertifikası alma zorunluluğu olan konaklama işletmelerinde değişiklik

Tablo 3’de görüldüğü gibi konaklama tesislerinde kontrollü normalleşme süreci genelgesine farklı tarihlerde yapılmış beş değişiklik bulunmaktadır. 2 Haziran 2020 tarihinde yayınlanan 9. Genelgede, 6. Genelge de yer alan “Tesis içerisinde çocuklara ayrılmış oyun odaları, çocuk kulübü, lunapark, oyun bahçesi-alanı gibi üniteler hizmete açılmaz” ibaresi değiştirilerek Konaklama tesisleri bünyesinde yer alan mini kulüpler hizmete açılması halinde uyulması gereken kurallar belirtilmiştir. Ayrıca “Hamam, sauna, masaj üniteleri gibi SPA üniteleri Sağlık Bakanlığı Turizm Sertifikası bulunmayan tesislerde hizmete açılmaz” ibaresinin “Hamam, sauna, masaj üniteleri gibi SPA üniteleri İçişleri Bakanlığınca Covid-19 kapsamında normalleşme sürecine ilişkin belirlenen usul ve esaslar uyarınca faaliyette bulunur” şeklinde değiştirilmiştir.

Genelge 14’te Konaklama Tesislerinde Kontrollü Normalleşme Süreci Genelgesine İzolasyon Odaları başlığı altında bir bölüm eklenerek konaklama tesislerine toplam oda kapasitelerine uygun sayıda misafir izolasyon odaları düzenleme zorunluluğu getirilmiştir. Otel misafirlerinden konaklama süreci içerisinde Covid-19 teşhisi konulan ve Sağlık Kuruluşunca hastanede tedavisi gerekmeyenlerin konaklama sözleşmesinde belirtilen süre ve koşullarda tesiste düzenlenen izolasyon odalarında konaklamalarının sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca 50 oda

ve üzeri kapasitedeki tüm konaklama tesislerine Bakanlık tarafından belirlenen uluslararası sertifikasyon kuruluşlarından Güvenli Turizm Sertifikası alma zorunluluğu getirilmiştir.

Genelge 15 ile Güvenli Turizm Sertifikası alma zorunlu olan konaklama tesislerinde yabancı misafirlerin taleplerine uygun olarak Covid-19 testi için numune alabilecek sağlık personeli bulundurmaları veya yetkin bir sağlık kuruluşu ile anlaşmalı olarak hizmet vermeleri gerektiği hükmü ilave edilmiştir.

Daha önce Genelge 6'ya yapılan ilave ile İzolasyon başlığı altında Covid-19 teşhisi konulan misafirlerin konaklama sözleşmesinde belirtilen süre ve koşullarda tesiste konaklaması sağlanacağı belirtilmiştir. Ancak Genelge 16 ile kalış tarihi sonunda konaklama tesisinden ayrılış yapan veya konaklama sözleşmesi süresi sona eren, ancak Covid-19 teşhisi nedeniyle ülkeden çıkış yapamayan misafirler, talepleri halinde, aynı tesiste konaklatılacağı şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca sonuncu paragrafa Güvenli Turizm Sertifikası alma zorunluluğu getirilen konaklama tesislerinin, sertifikasız faaliyet gösterdiğinin ve Covid-19 teşhisi konulan misafirlerin genelgede belirtilen koşullarda konaklamalarının sağlanmadığının tespiti halinde, turizm belgesi iptali dâhil her türlü cezai işlemler saklı kalmak kaydıyla, işletme faaliyetlerine son verileceği hükmü ilave edilmiştir.

Güvenli Turizm Sertifikası 50 oda ve üzeri konaklama tesislerinde zorunlu iken 8 Ekim 2020 tarihinde yayınlanan 17. Genelge ile 30 oda ve üzeri kapasitedeki tüm konaklama tesislerine bu sertifikayı alma zorunluluğu getirilmiştir.

5. Sonuç ve öneriler

Covid-19 salgının tüm dünyada yayılması ile birlikte ülkeler uluslararası seyahatlere sınırlama getirmiştir. Türkiye'de, Nisan ayında sezon açılış yapmaya hazırlanan resort oteller gelen iptallerle birlikte açılışlarını ertelemek zorunda kalmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı otellerin açılış yapamamaları üzerine genelge yayınlayarak cezai işlem uygulanmayacağını belirtmiştir. Ancak salgının Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmesi ile birlikte turizm sektörü büyük bir belirsizlik içerisinde kalmıştır. Bu süreç içerisinde hükümetin almış olduğu kararlar doğrultusunda KTB'da genelgeler yayınlayarak sektöre yön vermeye çalışmıştır.

Konaklama tesislerine rezervasyon iptallerine ilişkin herhangi bir cezai işlem uygulanmaması işletmeleri içinde buldukları zor durumdan kurtarmaya yetmemiştir. 12 Mayıs 2020 tarihinde yayınlanan 6. Genelge ile konaklama tesislerinde kontrollü normalleşme sürecine geçildiği belirtilmiştir. Ancak bu genelgede, tesislerini açacak olan işletmelerin uygulaması gereken birçok önlem bulunmaktadır. Bu önlemler zaten ülkelerin seyahat kısıtlamalarından dolayı birçok rezervasyonu iptal olmuş işletmelere mali anlamda çok büyük külfetler yüklemektedir. Özellikle sosyal mesafe dolayısıyla müşteri sayısının azaltılması, temizlik ve hijyen için gerekli araç, gerek ve malzeme giderleri işletmelerin bir kısmını tesislerini açmaktan vazgeçirmiştir.

Konaklama tesislerini takiben münferit yeme içme tesisleri, deniz turizmi tesis ve araçları, turist rehberliği hizmetleri ve kültür sanat tesisleri kontrollü normalleşme sürecine geçmiştir. Bu genelgelerde de uyulması gereken önemli kurallar ve önlemler maddelenmiştir.

Konaklama tesislerinde kontrollü normalleşme sürecine geçişi sağlayan 6.Genelgede, konaklama tesislerinde yer alan mini kulüpler ile hamam, sauna ve SPA ünitelerinin genelgelerde belirlenen usul ve esaslara uymak şartıyla açılmasına izin verildiğine dair değişiklik yapan genelge yayınlanmıştır.

6. Genelgede yapılan en önemli değişikliklerden biri konaklama tesislerinin toplam oda sayısına uygun sayıda misafir izolasyon odası düzenleme zorunluluğudur. Tesiste Covid olduğu tespit

edilen misafirler, Sağlık Kuruluşunca hastanede tedavisi gerekmediğinin belirlenmesi halinde, konaklama sözleşmesinde belirtilen süre ve koşullarda tesiste düzenlenen ve birçok önlemin alınmasını gerektiren izolasyon odalarında konaklaması sağlanmak zorundadır. Bu maddeye daha sonra yapılan değişiklikle konaklama süresi dolduğu halde ülkeden ayrılması pandemi nedeni ile mümkün olmayan misafirlerin konaklama sözleşmesinde belirtilen koşullarda tesiste kalmalarına izin verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu kurallara uymayan işletmelerin faaliyetlerine son verileceği belirtilmiştir. Bu madde işletmelere oldukça ağır sorumluluklar getirmektedir.

Genelgenin ikinci bölümünde de 50 oda ve üstü konaklama tesislerine Bakanlığın belirlediği uluslararası sertifikasyon kuruluşlarından güvenli turizm sertifikası alma zorunluluğu getirmektedir. Güvenli turizm sertifikası almayan işletmelerin turizm belgesi iptali dahil her türlü cezai işlemler saklı kalmak kaydıyla, işletme faaliyetlerine son verileceği belirtilmiştir. Bu madde ile Bakanlık yayınlamış olduğu genelgelerde belirtilen usul ve esaslara konaklama tesislerinin uyup uymadıklarını uluslararası sertifikasyon kuruluşlarına denetletmiş olmaktadır. Daha sonraki genelge ile de 30 oda ve üstü konaklama tesislerinin de güvenli turizm sertifikası almasını zorunlu tutmuştur.

Bakanlık güvenli turizm sertifikası zorunluluğu ile konaklama işletmelerindeki misafirleri ve çalışan personeli korumaya ve pandeminin artışı engellemeye çalışmaktadır. Tüm hayatı felce uğratan, ülkelerin ekonomilerini alt üst eden pandemiden turizm sektörünün daha az yara alarak kurtulması ve en azından tesislerin bir kısmının ayakta kalabilmesi ve çalışanların mali anlamda yükünü azaltmak adına bu önlemler oldukça yararlı olmuş ancak yeterli olmadığı söylenebilir. Çünkü birçok turizm işletmesi bu dönemde kapalı kalmış, personel istihdam edilmediği için işsizlik artmış, ülkeye girmesi beklenen döviz girişi beklendiği gibi gerçekleşmemiştir. Pandemi sonrası hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağından sektöründe dünyadaki değişime uygun önlemler alması gerekmektedir. Bu amaçla, Bakanlık, turizmle ilgili dernek ve birlikler başta olmak üzere tüm paydaşların katılımıyla yapacağı toplantılarla bundan sonra nelerin yapılabileceğine yönelik kararlar alınması ve uygulanmasının denetlenmesi turizmin ülkemizdeki geleceği için çok büyük önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) salgını ve turizm faaliyetlerine etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 7-21.
- Aydın, B. ve Doğan, M. (2020). Yeni Koronavirüs (COVID-19) Pandemisinin Turistik Tüketici Davranışları ve Türkiye Turizmi Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 6(1), 93-115.
- Baum, T., & Hai, N. T. T. (2020). Hospitality, tourism, human rights and the impact of COVID-19. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*.
- Brouder, P. (2020). Reset redux: possible evolutionary pathways towards the transformation of tourism in a COVID-19 world. *Tourism Geographies*, 1-7.
- Demir, M., Günaydın, Y. ve Demir, Ş. Ş. (2020). Koronavirüs (Covid-19) salgınının Türkiye’de turizm üzerindeki öncülleri, etkileri ve sonuçlarının değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Demir, M. ve Diğerleri (2017). Genel Turizm: Kavramlar ve Farklı Boyutlarıyla Değerlendirme Ankara: Detay Yayıncılık.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 62(1), 107-115.

Demir, Ş.Ş. (2020). Analysis of the published circulars related to tourism during Covid-19 in Turkey. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(4), 491-500.

- Gössling, S. , Scott, D. , & Hall, C. M. (2020). Pandemics, tourism and global change: A rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism* , 1–20.
- Gursoy, D., & Chi, C. G. (2020). Effects of COVID-19 pandemic on hospitality industry: Review of the current situations and a research agenda.
- Higgins-Desbiolles, F. (2020). Socialising tourism for social and ecological justice after COVID-19. *Tourism Geographies*, 1-14.
- Hoque, A., Shikha, F. A., Hasanat, M. W., Arif, I., & Hamid, A. B. A. (2020). The effect of Coronavirus (COVID-19) in the tourism industry in China. *Asian Journal of Multidisciplinary Studies*, 3(1), 52-58.
- Hoque, A., Shikha, F. A., Hasanat, M. W., Arif, I., & Hamid, A. B. A. (2020). The Effect of Coronavirus (COVID-19) in the Tourism Industry in China. *Asian Journal of Multidisciplinary Studies*, 3(1), 52-58.
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288.
- Kasare, K. S. (2020). Effects of Coronavirus Disease (COVID-19) on Tourism Industry of India. *Studies in Indian Place Names*, 40(35), 362-365.
- Mariolis, T., Rodousakis, N., & Soklis, G. (2020). The COVID-19 multiplier effects of tourism on the Greek economy. *Tourism Economics*, 1354816620946547.
- Matiza, T. (2020). Post-COVID-19 crisis travel behaviour: towards mitigating the effects of perceived risk. *Journal of Tourism Futures*
- Nepal, S. K. (2020). Travel and tourism after COVID-19—business as usual or opportunity to reset?. *Tourism Geographies*, 1-5.
- Niewiadomski, P. (2020). COVID-19: from temporary de-globalisation to a re-discovery of tourism?. *Tourism Geographies*, 1-6.
- Qiu, R. T., Park, J., Li, S., & Song, H. (2020). Social costs of tourism during the COVID-19 pandemic. *Annals of Tourism Research*, 84, 102994.
- Rani, R. (2020). The Impact of Corona Virus on Indian Economy. *Studies in Indian Place Names*, 40(60), 3618-3626.
- Rosengren, K. E. (1981). Advances in Scandinavia content analysis: An introduction. In K. E. Rosengren (Ed.), *Advances in content analysis* (pp. 9-19). Beverly Hills, CA: Sage
- Sah, R., Sigdel, S., Ozaki, A., Kotera, Y., Bhandari, D., Regmi, P., & Dhama, K. (2020). Impact of COVID-19 on tourism in Nepal. *Journal of Travel Medicine*, 27(6), taaa105.
- Soylu, Ö. B. (2020). Türkiye ekonomisinde COVID-19'un sektörel etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 169-185.
- Üstün, Ç. ve Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: Bir değerlendirme çalışması. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(Special Issue on COVID 19), 142-153.
- Weber, R. P. (1990). Basic content analysis (No. 49). A Sage.University Paper.
- Wen, J., Kozak, M., Yang, S., & Liu, F. (2020). COVID-19: potential effects on Chinese citizens' lifestyle and travel. *Tourism Review*.

Extended abstract in English

Like many industries, the tourism industry has been deeply affected by the Covid19 epidemic (Rani, 2020). Like many leading countries in the tourism industry Turkey tourism has taken epidemic important wounds. In this process, the Ministry of Culture and Tourism sought solutions to survive the season with the least damage. It works intensively with sector stakeholders in an effort to find practices and measures that will minimize the contact of people for the continuity of the sector (Demir, Günaydın and Demir 2020).

Academics working in the field of tourism have conducted studies that address the effects of the pandemic on tourism from different aspects. In another study, the visible negative social and economic effects and consequences of the covid-19 outbreak were examined (Qiu, Park, Li and Song (2020). Studies have been conducted to argue that it is an opportunity to make tourism more environmentally sustainable, less exploitative, greedy, more respectful and sensitive to host communities, their cultures and traditions (Nepal, 2020; Brouder, 2020; Higgins-Desbiolles, 2020; Niewiadomsk, 2020).

Researchers have conducted studies on the impact of Covid-19 on the tourism of their countries (Hoque et al, 2020; Mariolis, Rodousakis and Soklis, 2020; Sah, Sigdel, Ozaki, Kotera, Bhandari, Regmi and Dhama, 2020; Kasare, 2020). Hospitality Businesses are the businesses most affected by the covid-19 crisis. Researchers are trying to guide the sector by doing many studies on these subjects that require intense research efforts (Gössling, Scott and Hall 2020; Gursoy and Chi, 2020). The study covers an in-depth analysis of the circulars issued by the Ministry of Culture and Tourism (KTB) in order to give direction and guide the tourism sector in the country since the first day of the Covid 19 pandemic

Content analysis, one of the qualitative research methods, was used in this study. Content analysis, also known as the method of analyzing documents, allows the researcher to elaborate on theoretical issues so that the data can be understood (Elo and Kyngas, 2008). The main idea in content analysis is that many words in the text are classified into much less content categories (Weber, 1990). During the pandemic, the Ministry of Culture and Tourism issued circulars to guide the industry. Circulars were obtained from the ministry's own website and were examined in detail one by one, three tables were created according to their contents and the tables were interpreted.

The data in the tables are gathered under the Circulars regarding the cancellation of the accommodation facilities, the Controlled Normalization Process Circular, the Controlled Normalization Process Circular Changes in the Accommodation Facilities. The second table deals with the controlled normalization process circulars. Respectively, accommodation facilities, Food and Beverage Facilities, Sea Tourism Facilities and Vehicles, Tourist Guidance Service and finally Culture and Art Facilities have entered a controlled normalization process. The third table relates to the change in the controlled normalization process circular for accommodation facilities. With circulars, it is obligatory to obtain a safe tourism certificate for 50 and more accommodation businesses. It has been imposed that accommodation facilities should arrange a number of guest isolation rooms suitable for their total room capacities.

In addition, the provision has been added that in accommodation facilities that are required to obtain a Safe Tourism Certificate, they must have health personnel who can take samples for the covid-19 test or provide services in agreement with an effective health institution.

The fact that no penalties will be given to the accommodation facilities as a result of the reservation cancellations was not enough to save the businesses from the difficult situation they were in. With the 6th Circular published on 12 May 2020, it was stated that the Controlled Normalization Process in Accommodation Facilities was initiated. In this circular, there are many measures that businesses should implement. These measures place huge financial burdens on businesses that have many bookings canceled. The decrease in the number of customers, especially due to social distance, and the expenses of tools, equipment and materials required for cleaning and hygiene have discouraged some of the enterprises from opening their facilities.